

ПЪТИЩА ЗА КОНТРАБАНДА НА ОГНЕСТРЕЛНИ ОРЪЖИЯ В СТРАНИТЕ ОТ ЕВРОПА. КОНТРАМЕРКИ НА ПРАВОПРИЛАГАЩИ ОРГАНИ И ОРГАНИЗАЦИИ

Чавдар Георгиев¹

Резюме: Европа е на цивилизационен кръстопът. Разнородни общества съставят страните от континента. До континента се развиват военни конфликти. Развива се и организираната престъпност, като в полза на доминацията, се снабдява с оръжия.

Държавите от континента контролират по различен начин дейностите, свързани с оръжия. Това представлява луфт, използван

от престъпността, за да се снабдява с оръжия. Същевременно, в отговор на заплахите, държавите координират усилията за редуциране на тяхната интензивност.

Ключови думи: боеприпаси, Европол, Европейска комисия, компоненти за оръжия, конвертиране на оръжия, огнестрелни оръжия, трафик на оръжия.

I. УВОД

В днешни дни се наблюдава сериозно изостряне на социално детерминирани противоречия и разрыв на ценности в национален, регионален и международен план. Налице е политическа, икономическа и социална нестабилност. Периодично възникват и се развиват социално-икономически обусловени кризи, някои от които се разрастват и придобиват широк международен обхват. При разрастването на кризите и неадекватното по вид, обем и бързина на реакция въздействие отстрана на държавите върху тях, започва да се наблюдава укрепването на ефектите им. Те придобиват устойчив характер, поради което е все по-трудно да бъдат приложени рационални подходи за повлияването им в благоприятна насока.

За нестабилността в международен план благоприятстват въоръжените и военни конфликти, които се развиват в райони, недалеч от нашата страна. Европейския континент е пряко засегнат от възникването и развитието на такива буквално по границите му. Трудно осъществима е идеята за общ отговор на ескалиращите заплахы, които са функция на во-

¹ Заместник-директор на дирекция „Инспекторат“ в Министерството на вътрешните работи, ел. поща: ChGGeorgiev@mvr.bg

енните действия. Въпреки това, по необходимост, държавите в Европа предприемат действия, в стремеж да повлияят на негативните ефекти, подхранвани от усложнената и в международен план среда за сигурност.

Горната обстановка създава благоприятни условия за възникване, самовъзпроизвеждане и разпространение на криминалния ефект на организирани престъпни структури с местно и транснационално значение.

Организираната престъпност съставлява сериозен компонент от общата картина на престъпността с много висок интензитет на деструктивно въздействие върху принципите на нормално функциониране на държавите. Нейни основни характеристики са: организираност, латентност, способност за самовъзпроизвеждане и мултиплициране, специализация, трансгранична интерфункционалност, неформална организираност, комуникативност в смисъла на способност за инфилтриране с всякакви структури, включително и държавни,

Често, организирани престъпни структури са с поликриминална активност. Освен тясната специализация в конкретен криминален сектор, наблюдава се и допълнителна, като отделен източник на престъпни приходи. Криминалните структури в този контекст създават и поддържат звена за самоохрана на престъпния бизнес и генерираните от него криминални активи, както и за обезпечаване на участието им в насилствени действия – наказателни акции, притискане на конкуренти, запазване на мълчание пред правоприлагащи институции под страх от неизбежно „наказване“ (омерта). Специализацията на престъпни структури за придобиване, незаконни дейности и контрабанда на оръжие и боеприпаси в този смисъл също е лесно обяснимо – предмета на престъпна дейност – оръжия и боеприпаси, увеличават възможностите на групата за въздействие върху факторите за обществена сигурност, и увеличават вътрешния и интегритет.

Цел на изследването е да се посочат основните престъпни дейности, свързани с огнестрелни оръжия и боеприпаси, като базисен ракурс в него ще е подчинеността на тези активности на прояви на организирана престъпност и нейния трансграничен характер.

Настоящата разработка обръща внимание за същността на предмета и непосредствения обект на престъпленията, свързани с огнестрелни оръжия и боеприпаси. Ще бъдат разгледани текстове от специалния закон, съдържащ дефинитивни понятия и процедури за разрешаване на дейностите, свързани с оръжия.

Разглежда се и правната рамка – от наказателно – правна гледна точка, определяща престъпния характер на престъпна дейности, свързани с оръжия.

Изследвани са начините на придобиване (снабдяване), методите на съхранение, асемблиране и отчуждаване на забранени от закона общоопасни средства – огнестрелни оръжия и боеприпаси, както и взаимовръзките между криминалната дейност на отделни участници в организирана престъпна група.

За пълнота на обзора са обсъдени и съвместните усилия, които правоприлагани и организации полагат за противодействие и/или съществено редуциране на опасността, която незаконните оръжия представляват за обществата на държавите в Европа.

Поради спецификата на предмета на изследването се привеждат разсъждения не само за типично криминалистически въпроси, но и се споделят в нужната и възможна степен съждения по криминологични въпроси, свързани с трафика на оръжия.

Обсъдени са и установени празнотите действащата нормативна уредба, благоприятстващи осъществяването на престъпления, свързани с огнестрелни оръжия.

Предложени и тези как такива празноти да стесняват пролуките помежду си, с което да се затруднява намирането и незаконната търговия с оръжия и боеприпаси.

II. ИЗЛОЖЕНИЕ

1.1 Юридически аспекти по въпроси, свързани с оръжия

Въпросите, свързани с незаконни дейности с оръжия и боеприпаси, намират наказателно–правна регламентация в Наказателния кодекс.

С оглед спецификата на предмета на забрана за незаконно използване обаче, следва да се има предвид, че легални дефиниции на понятията за тях се съдържат закони, различни от Наказателния кодекс, към които той препраща.

1.2. Огнестрелно оръжие – легални дефиниции

В националното законодателство, легална дефиниция за видовете оръжия дава Законът за оръжията, боеприпасите, взривните вещества, пиротехническите изделия.² Законът хармонизира с разпоредбите на Директива (ЕС) 2021/555 на Европейския парламент и на Съвета от 24 март 2021 година относно контрола на придобиването и притежаването на оръжие.³ Директивата дефинира оръжията, основните им компоненти и боеприпасите. Така законово оръжията се определят като огнестрелни и неогнестрелни.

Съгласно дефиницията, огнестрелното оръжие е преносимо цевно оръжие, което произвежда, проектирано е да произведе или може да бъде видоизменено, така че да произведе, изстрел с куршум или снаряд чрез действието на взривно вещество. Законът определя понятието за същността на общоопасното средство, като използва общоизвестното понятие „оръжие“, към което въвежда пояснения.

Законът въвежда и изключения, отнасящи се за технически изделия, които, макар и да отговарят на кумулативно изискуемите технически качества, за да се считат за огнестрелни оръжия не се определят като огнестрелно оръжие. За да е огнестрелно, оръжието, следва

² Закон за оръжията, боеприпасите, взривните вещества, пиротехническите изделия, Обн. ДВ. бр. 133 от 11 Ноември 1998 г., последно изменение в ДВ. бр. 88 от 6 Ноември 2009 г., отм. ДВ. бр. 73 от 17 Септември 2010 г., Чл. 4. (1) Оръжия по смисъла на този закон са огнестрелни и неогнестрелни оръжия. (2) Огнестрелно оръжие е преносимо цевно оръжие, което произвежда, проектирано е да произведе или може да бъде видоизменено, така че да произведе, изстрел с куршум или снаряд чрез действието на взривно вещество... (3) Всеки предмет с външен вид на огнестрелно оръжие, който има конструкция и е изработен от материал, позволяващ този предмет да бъде така видоизменен, че да произведе изстрел с куршум или снаряд чрез действието на взривно вещество, се смята за огнестрелно оръжие... (5) Неогнестрелни оръжия са пневматични и газови и сигнални оръжия.

³ Директива (ЕС) 2021/555 на Европейския парламент и на Съвета от 24 март 2021 година относно контрола на придобиването и притежаването на оръжие. 1) За целите на настоящата директива се прилагат следните определения: „огнестрелно оръжие“ означава всяко преносимо цевно оръжие, което произвежда, проектирано е да произведе или може да бъде видоизменяно така, че да произведе изстрел със сноп от сачми, куршум или проектил чрез действието на взривно вещество... Даден предмет се счита, че може да бъде видоизменен така, че да произведе изстрел със сноп от сачми, куршум или проектил чрез действието на взривно вещество, ако: ...външния му вид наподобява огнестрелно оръжие, ...конструкцията или материалът, от който е направен, могат да бъдат лесно видоизменени по този начин. 2) „основен компонент“ означава цев, затворна рама, цевна кутия, независимо дали горната или долната ѝ част, когато е приложимо, затвор, барабан, ударен механизъм или затворен блок, които като отделни предмети са включени в категорията на огнестрелните оръжия, на които са монтирани или са предназначени да бъдат монтирани. 3) „боеприпаси“ означава целия патрон или неговите компоненти, включително гилзи, капсули, барутен заряд, куршуми или проектили, които се използват в огнестрелно оръжие, при условие че тези компоненти сами по себе си подлежат на разрешителен режим в съответната държава членка.

да е „цевно“ – да има в конструкцията си цев-цилиндрично твърдо тръбовидно тяло, през което между двата противоположни края може да премине друго тяло. Цевта на оръжието следва да е проходима за проектил. Диаметърът и трябва да е еднакъв по протежението и, както и трябва да липсват вътрешността и предмети, пречатстващи или ограничаващи движението на твърдо тяло. Така огнестрелното оръжие се отграничава от друг вид оръжия, които също привеждат от покой в движение и изхвърлят твърдо тяло, но не включват в конструкцията си цев (лък, арбалет, прашка и др.)

Друго важно специфично изискване, което законът въвежда към определен механизъм, за да е дефинируем той като огнестрелно оръжие е способността му с оглед конструкцията си, да произведе изстрел, или тя да позволява да бъде видоизменен, така че да произведе изстрел.

1.3. Неогнестрелно оръжие

Оръжие с такава конструкция, която не му позволява да произведе изстрел-да изхвърли твърдо тяло под действието на разширяващи се в резултат на химична реакция газове се определя като неогнестрелно. Такива са газ-сигналните, пневматичните и акустичните оръжия. Макар и да наподобяват по външен вид огнестрелните, тези оръжия са лишени от възможност да бъдат използвани за изстрелване на проектил, предвид конструкцията си. Някои от тези оръжия могат да бъдат преработени в огнестрелни.

2. Наказателноправни аспекти, съобразно българското законодателство

Престъпленията, свързани с огнестрелни оръжия са най – общо посочени като отделни изпълнителни деяния в глава XI от особената част на Наказателния кодекс – общоопасни престъпления.

2.1 Забраната за конструиране, преработка от неогнестрелно в бойно оръжие и боеприпаси

Такава е въведена в състава на чл. 337 от Наказателния кодекс.⁴ Състава предвижда лимитативно действия, които прогласява за престъпления. Лимитативно са посочени деянията, обявени за престъпни, както и предметите на престъпление.

⁴ Наказателен кодекс, Обн. ДВ. бр. 26 от 2 Април 1968 г., последно изменен в Обн. ДВ. бр. 26 от 2 Април 1968 г., чл. 337. (1) Който произвежда, преработва, видоизменя, ремонтира, разработва, изследва, съхранява, търгува, транспортира, внася или изнася взривни вещества, огнестрелни, неогнестрелни, химически, биологични или ядрени оръжия, боеприпаси и пиротехнически изделия или унищожава касетъчни боеприпаси, противопехотни мини и други изделия по смисъла на Закона за изпълнение на Конвенцията по касетъчните боеприпаси и Конвенцията за забраната на използването, складирането, производството и трансфера на противопехотни мини и за тяхното унищожаване, без да има право за това по закон или без разрешение, издадено от надлежния орган на властта, когато такова се изисква, или извърши това не съгласно даденото му разрешение, се наказва с лишаване от свобода от една до шест години. (2) Наказанието е лишаване от свобода от две до осем години, ако деянието е извършено: 1. от длъжностно лице, което се е възползвало от служебното си положение; 2. повторно, в немаловажни случаи. (3) Когато предметът на престъплението е в големи размери, наказанието е лишаване от свобода от три до десет години. (4) Когато предметът на престъплението е в особено големи размери и случаят е особено тежък, наказанието е лишаване от свобода от пет до петнадесет години. (5) За приготвяне към престъпление по ал. 1 – 4 наказанието е лишаване от свобода до две години.

2.1.2 Изпълнителни деяния

За престъпление по посочения състав отговаря този, който без да има право за това по закон или без разрешение, издадено от надлежния орган на властта, когато такова се изисква, или извърши това не съгласно даденото му разрешение, отговаря този, който извърши някое от посочените действия:

- а) произвеждане на предмети, които отговарят по технически параметри на определението за огнестрелно оръжие и боеприпас,
- б) преработване – премахване от технологичната конструкция на неогнестрелно оръжие на компоненти, препятстващи произвеждането на изстрел,
- в) видоизменяне, промяна на конструкцията, която придава такива качества на техническо изделие, че да може да произведе изстрел,
- г) ремонтване-поправка на повредено оръжие,
- д) разработване-конструиране,
- е) съхраняване,
- ж) търгуване-отчуждаване срещу заплащане или без такова,
- з) транспортиране-пренасяне от една точка в друга,
- и) внасяне или изнасяне (през граница, в отклонение от разрешение, издадено от орган на власт),
- й) унищожаване (на касетъчни боеприпаси и противопехотни мини).

2.1.3 Предмети на престъплението по чл. 337 от Наказателния кодекс

- а) взривни вещества,
- б) огнестрелни оръжия,
- в) неогнестрелни оръжия,
- г) химически, биологични или ядрени оръжия,
- д) боеприпаси,
- е) пиротехнически изделия,
- ж) касетъчни боеприпаси, противопехотни мини и други изделия по смисъла на Закона за изпълнение на Конвенцията по касетъчните боеприпаси и Конвенцията за забраната на използването, складирането, производството и трансфера на противопехотни мини и за тяхното унищожаване.

Криминализирано е и приготвяне към това престъпление, като е предвидено наказание лишаване от свобода до две години.

2.2 Непредпазливи деяния, свързани с огнестрелни оръжия.

Друга съразмерно интензивна форма на непредпазлива престъпна дейност под форма на вината – небрежност, свързана с общоопасни средства (оръжия, боеприпаси, взривни вещества, стандартни стоки с военно предназначение) е предвидена в състава на чл. 338 от Наказателния кодекс⁵.

⁵ Наказателен кодекс, Обн. ДВ. бр. 26 от 2 Април 1968 г., последно изменен в Обн. ДВ. бр. 26 от 2 Април 1968 г. Чл. 338. (1) Който като държи, пренася, изпраща или работи с взривни вещества, огнестрелни оръжия, боеприпаси за огнестрелни оръжия или пиротехнически изделия, не взема необходимите мерки за сигурност и особено мерките, предвидени в надлежните правилници, наредби или инструкции, се наказва с лишаване от свобода от една до пет години или с глоба от петстотин до три хиляди лева. (2) Който предостави взривни вещества, оръжия, боеприпаси за огнестрелни оръжия или пиротехнически изделия на лице, ненавършило 18 години, се наказва с лишаване от свобода от две до осем години и с глоба до пет хиляди лева. (3) Ако от деянията по ал. 1 и 2 са последвали причиняване на едно или повече лица на средна или тежка телесна повреда, или смърт, или значителна

2.2.1 Изпълнителни деяния

Наказанията, предвидени в състава би понесъл този, който не взема необходимите мерки за сигурност и особено мерките, предвидени в надлежните правилници, наредби или инструкции, докато извършва първоначално разрешена регламентирана дейност, като:

- а) държи-във фактическа власт на дееца се намират оръжия и боеприпаси,
- б) пренася-деецът държи и пренася (променя местонахождението)
- в) изпраща-предоставя на друго оръжия и боеприпаси, чрез посредничеството на трето лице, което не е задължително да знае какво е съдържанието на пратката,
- г) работи-манипулира с оръжия и боеприпаси.

2.2.2 Възможни предмети на престъпно непредпазливи деяния, свързани с общоопасни средства

- а) взривни вещества,
- б) огнестрелни оръжия,
- в) боеприпаси за огнестрелни оръжия,
- г) пиротехнически изделия,
- д) касетъчни боеприпаси, противопехотни мини и други изделия по смисъла на Закона за изпълнение на Конвенцията по касетъчните боеприпаси и Конвенцията за забраната на използването, складирането, производството и трансфера на противопехотни мини и за тяхното унищожаване.

2.3 Умишлени деяния, свързани с общоопасни средства

Наказателният кодекс предвижда сходни по вид и тежест наказания и за умишлени действия по отношение на общоопасни средства. Съставът на чл. 339⁶ обхваща преднаме-

повреда на имот, когато деецът не е искал и не е допускал това, наказанието е лишаване от свобода от три до десет години, а в особено тежки случаи наказанието е лишаване от свобода от пет до петнадесет години. (4) Когато предмет на престъплението са касетъчни боеприпаси, противопехотни мини и други изделия по смисъла на Закона за изпълнение на Конвенцията по касетъчните боеприпаси и Конвенцията за забраната на използването, складирането, производството и трансфера на противопехотни мини и за тяхното унищожаване, наказанието е: 1. в случаите по ал. 1 – лишаване от свобода от две до осем години; 2. в случаите по ал. 2 – лишаване от свобода от три до десет години и глоба до десет хиляди лева; 3. в случаите по ал. 3 – лишаване от свобода от пет до дванадесет години, а в особено тежки случаи – лишаване от свобода от шест до петнадесет години.

⁶ Наказателен кодекс, Обн. ДВ. бр. 26 от 2 Април 1968 г., последно изменен в Обн. ДВ. бр. 26 от 2 Април 1968 г. Чл. 339. Който придобие по какъвто и да е начин изследва, държи или предаде другиму взривни вещества, огнестрелни, химически, биологични или ядрени оръжия, боеприпаси за огнестрелни оръжия или пиротехнически изделия, без да има за това надлежно разрешение, се наказва с лишаване от свобода от две до осем години. (2) Ако се касае до взривни вещества, огнестрелни, химически, биологични или ядрени оръжия, боеприпаси за огнестрелни оръжия или пиротехнически изделия в голямо количество, наказанието е лишаване от свобода от три до десет години. (3) Който отчужди или предаде взривни вещества, огнестрелно, химическо, биологично или ядрено оръжие или пиротехнически изделия на лице, което няма разрешение за придобиването им, се наказва с лишаване от свобода от две до осем години. (4) Наказанието по ал. 3 се налага и на онзи, който отчужди или предаде другиму боеприпаси за огнестрелно оръжие, без последният да има разрешение за носене на съответното огнестрелно оръжие. (5) Наказанието по ал. 1 се налага и на лице, което без съответно разрешение прибере намерени взривни вещества, огнестрелно, химическо, биологично или ядрено оръжие, боеприпаси за огнестрелно оръжие или пиротехнически изделия. (6) (Нова – ДВ, бр. 47 от 2016 г.) Когато предмет на престъплението са касетъчни боеприпаси, противопехотни мини и други изделия по смисъла на Закона за изпълнение на Конвенцията по касетъчните боеприпаси и

рено целена от дееца престъпна дейност при форма на вината пряк умисъл-извършителят разбира противоправния и общественно опасен характер на деянието и неговите последици и съзнателно действа, за да настъпи съставомерния резултат, описан в правната норма. По тази причина деянията, покриващи описаното в текста на кодекса престъпление, следва да се считат за укорими в по-висока степен. Пак по тази причина, текста на закона, криминализиращ такова престъпно поведение обхваща и по-широк кръг забранени за притежание без разрешение вещи. Освен оръжия, боеприпаси и взривни вещества, в състава са включени и субстанции, излъчващи радиоактивно и йонизиращо лъчение, силно действащи и отровни вещества, които законът определя като оръжия предвид силно деструктивния им характер. Законът прилага еднакъв стандарт за наказуемост, независимо от начина, по който се придобиват без разрешение общоопасни средства. Така, с наказанието за придобиване и отчуждаване се наказва и лице, което без съответно разрешение прибере намерени взривни вещества, огнестрелно, химическо, биологично или ядрено оръжие, боеприпаси за огнестрелно оръжие или пиротехнически изделия.

В състава на чл. 339 през 2016 г. бяха предвидени завишени наказания за умишлено придобиване на общоопасни вещества, когато предмет на престъплението са касетъчни боеприпаси, противопехотни мини и други изделия по смисъла на Закона за изпълнение на Конвенцията по касетъчните боеприпаси и Конвенцията за забраната на използването, складирането, производството и трансфера на противопехотни мини и за тяхното унищожаване. Наказанията за такова противоправно поведение по отношение на продукти в много висок поразяващ ефект са, диференцирани с оглед конкретното укоримо действие, извършвано с тях.

3. Контрабанда на оръжия

Отделни самостоятелни престъпления, свързани с огнестрелно оръжие като предмет в полиобектна престъпна дейност са предвидени в престъплението „Контрабанда“. С действията си, деецът засяга два обекта, обхванати от наказателноправна защита. От едната страна се нарушава забраната за придобиване, владение и отчуждаване на общоопасни средства без необходимото по закон разрешение, а от друга – установения правов ред за осъществяване на контрол над движението на специфични вещи през държавната граница. Следователно, с едно и също действие – придвижване през границата, докато у извършителят се намират общоопасни средства се засягат две нарочно изградени контролни функции на държавата.

Съгласно чл. 242, ал. 1, буква Г – който пренесе през границата на страната стоки без знанието и разрешението на митниците, когато са пренесени силно действащи или отровни вещества, взривни вещества, оръжия или боеприпаси за огнестрелно оръжие, пиротехнически изделия, ядрен материал, ядрени съоръжения или други източници на йонизиращи лъчения или компоненти, или прекурсори за тях, определени със закон или с акт на Министерския съвет, се наказва за квалифицирана контрабанда с лишаване от свобода от три до десет години и с глоба от двадесет хиляди до сто хиляди лева.

Предвидено е наказание и за приготовление към извършване на престъпления по ал. 2, 3 и 4 – лишаване от свобода до пет години. В тези случаи се прилага отнемане в полза на

Конвенцията за забраната на използването, складирането, производството и трансфера на противопехотни мини и за тяхното унищожаване, наказанието е: 1. в случаите по ал. 1 – лишаване от свобода от три до десет години; 2. в случаите по ал. 2 – лишаване от свобода от пет до дванадесет години; 3. в случаите по ал. 3, 4 и 5 – лишаване от свобода от три до десет години.

държавата на вещите, предмет на контрабанда и конфискация на имуществото, послужило за осъществяването и.

4. Понятието „Организирана престъпна група“

Престъпленията, свързани с организирана престъпна дейност са посочени в глава X от общата част на Наказателния кодекс – престъпления против реда на общественото спокойствие.

Организирана престъпна група се определя от Наказателния кодекс⁷ като е структурирано трайно сдружение на три или повече лица с цел да вършат съгласувано в страната или чужбина престъпления, за които е предвидено наказание лишаване от свобода повече от три години. Сдружението е структурирано и без наличие на формално разпределение на функциите между участниците, продължителност на участието или развита структура.

От легалното определение на понятието могат да се изведат пет кумулативно изискуеми критерия, които следва да са налични, за да може да се определи конкретна задружна престъпна дейност като извършена от организирана престъпна група.

4.1 Групата е „сдружение“

За да е налице сдружаване, следва в сравнително отдалечен във времето предшестваш момент, определен брой лица да са договорили обстоятелствата около функционирането на групата. Постигането на съгласие за общи престъпни действия индикира завършване на фактическия състав на сдружаването.

4.2 Групата следва да е структурирана

Структура на групата е налице, когато са разпределени задачи между взаимно сговорилите се лица-организатори, ръководители участници. Структурата на групата може да е йерархична или линейна (без ясно изразен „мениджърски екип“ или конкретна личност – модератор). Ако групата е йерархична, възможно е да съществуват няколко нива на управление, в зависимост от степента на развитие на вътреобщностните отношения. Сдружението е структурирано и без наличие на формално разпределение на функциите между участниците, продължителност на участието или развита структура.

4.3 Групата е трайно сдружение

Законът не дава отговор на въпроса колко време следва е изминало от проява на първи симптоми на наличие на окончателно съгласие за участие в групов престъпен сговор. Изискването за темпорален обхват на действие на групата е изводимо от съдебната практика.

4.4 Минимален брой участници в групата

За да е налице организирана задружна престъпна дейност, участниците в групата следва да са минимум трима. В тази бройка могат да се включват и ръководителите и организаторите. Възможно е в интерес на организираната престъпна група да действат и лица, не-

⁷ Наказателен кодекс, Обн. ДВ. бр. 26 от 2 Април 1968 г., последно изменен в Обн. ДВ. бр. 26 от 2 Април 1968 г., чл. 93, т. 20 „Организирана престъпна група“ е структурирано трайно сдружение на три или повече лица с цел да вършат съгласувано в страната или чужбина престъпления, за които е предвидено наказание лишаване от свобода повече от три години. Сдружението е структурирано и без наличие на формално разпределение на функциите между участниците, продължителност на участието или развита структура.

участващи в сговора за задружност в престъпния замисъл – може да не са осведомени за характера на връзката между участниците, или да не са изразили съгласие за участие в престъпната дейност на групата. В такъв случай, такива съучастници не влизат в състава на групата и не попълват изискуемия от наказателното законодателство брой членове. Такива лица могат да се считат за съучастници в престъпленията, за които им е известно, че групата извършва.

В зависимост от начина на организация на действие на организираната престъпна група, наказателноправната доктрина разглежда три основни вида престъпни структури – престъпна организация, обикновена престъпна група и организирана престъпна група⁸. Следва да се отбележи, че това подразделение е условно, предимно научно, изводимо от съдебната практика, но необосновано в пълния си обем от легално дефиниран наказателноправен текст.

4.5 Изискване за интензитета на съставните престъпления, които групата извършва, или се е сговорила да върши

За да е налице организирана престъпна дейност, следва престъпленията, които групата извършва, или е постигнато съгласие между членовете да върши да са умишлени и предвиденото за тях наказание да е минимум три години лишаване от свобода.

5. Роли на участниците в организирана престъпна група

От изложените по-горе необходими минимални характеристики, описващи едно сдружаване на лица като престъпно са изводими няколко форми на участие в престъпление по чл. 321 от Наказателния кодекс.⁹

5.1 Инициране на създаването на престъпна група. Ръководство

Образуването и ръководенето на престъпна група са посочени в закона алтернативно. Най-често този, който е образувал организираната престъпна група след това я и ръководи. Образуването и представлява формиране на замисъла за действие и манифестирането му сред потенциалните и подходящи за рекрутиране бъдещи участници в групата. Ръководенето на група съставлява генериране и налагане всред участниците на идеи за конкретни действия, подчинени на общата съставомерна цел – готовност за извършване на престъпления в страната и в чужбина.

⁸ Пушкарлова, И. Видове престъпни сдружения и критерии за тяхното разграничение в съдебната практика. Сп. Общество и право 2018, бр. 9-10, с.1.

⁹ Наказателен кодекс, Обн. ДВ. бр. 26 от 2 Април 1968 г., последно изменен в Обн. ДВ. бр. 26 от 2 Април 1968 г., Чл. 321. (1) Който образува или ръководи организирана престъпна група, се наказва с лишаване от свобода от три до десет години. (2) Който участва в такава група, се наказва с лишаване от свобода от една до шест години. (3) Когато групата е въоръжена или създадена с користна цел или с цел да върши престъпления по чл. 142, чл. 142а, чл. 143а, чл. 243, 244, 253, 280, 337, чл. 339, ал. 1 – 4, чл. 354а, ал. 1 и 2 и чл. 354б, ал. 1 – 4 или в нея участва длъжностно лице, наказанието е: 1. по ал. 1 – лишаване от свобода от пет до петнадесет години; 2. по ал. 2 – лишаване от свобода от три до десет години. (4) Не се наказва участник в групата, ако доброволно се предаде на органите на властта и разкрие всичко, което му е известно за групата, преди да е извършено от него или от нея престъпление. (5) Участник в групата, който доброволно се предаде на органите на властта, разкрие всичко, което му е известно за групата и по този начин съществено улесни разкриването и доказването на извършени от нея престъпления, се наказва при условията на чл. 55...

На този, който създава и ръководи групата, низшите йерархични нива и участниците в нея дължат отчет на изпълнението на задачите от престъпния замисъл.

5.2 Участие в престъпна група

За участие в организирана престъпна група ще носи отговорност този, който е поел ангажимент да извършва или вече е извършил конкретни действия по поръка на други участници или ръководители на престъпното сдружение. Възможно е чрез извършване на действия, които не покриват състава на замислените от групата престъпления също да бъде реализирано участие в престъпление по чл. 321, ал. 2 от Наказателния кодекс. Такъв е случая с лице, което (пример) е поело ангажимент да управлява автомобила, с който се придвижват членове или организатори на престъпната група, докато извършват престъпления. В този случай, управлението на МПС, макар и да не съставлява престъпление ще се счита за подчинено на общия престъпен замисъл на групата и за индивидуален принос на дееца към общия замисъл и целения престъпен резултат.

6. Начини на извършване на престъпна дейност, свързана с незаконни дейности с огнестрелни оръжия и боеприпаси

Като начало на прогласената като престъпна дейност, свързана с общоопасни средства, по изключение законът предвижда приготвянето към извършване на някои от съставите, вече обсъдени в текста. Общия принцип е, че деянието е започнало в момента на придобиване на общоопасни средства отстрана на дееца без разрешение на компетентните държани органи, които имат правомощие да оторизират тази дейност. Това налага да бъдат приведени разсъждения относно възможните начини на престъпния деец да се снабди с такива средства.

6.1 Кражба на оръжие

Чрез кражбата, престъпния деец прекъсва владението на собственика на оръжията и боеприпасите и те преминават в негова власт. Известни са случаи, когато собственика продава оръжията си по криминален начин и впоследствие инсценира кражба, за да легализира по този начин отсъствието им.

6.1.1 Кражба от частноправни субекти

Оръжие и боеприпаси могат да бъдат отнети противозаконно от собственик, притежаващ разрешение за съхранение и носене на такива. Собственици на стрелкови оръжия и боеприпаси могат да са лица, търговски субекти, осъществяващи охранителна дейност, такива, поддържащи звена за самоохрана, търговци на оръжия, ремонтни работилници за въоръжение и други. В такива случаи, оръжието се обявява за отнето и тази информация се публикува в информационни масиви, които правоприлагащите органи поддържат. След публикуването и, тя става достояние на всички структури на МВР.

Не подлежат на индивидуализация и идентификация боеприпасите за огнестрелни оръжия. При тях правоприлагащите органи следят единствено да не се превишава предвидения по закон техен брой, съответстващ на единица стрелково оръжие, разрешен от закона.

6.1.2 Кражба на оръжия от държавни структури

На държавни структури, посочени като възможни пострадали от кражба лица в текста на чл. 195, ал. 3 от НК се възлагат контролни и други специфични функции, поради които се изисква служителите им да изпълняват задълженията си със служебно оръжие. По тази

причина тези структури са снабдени с оръжия. Възможно е респективно тези оръжия да станат обект на кражба въпреки охранителните мерки, които се взимат за опазването им. МВР съхранява оръжия, иззети като веществени доказателства във връзка с разследване на престъпления от общ характер. След приключване на наказателноправната процедура, веществените доказателства се предават на органи на приходната администрация – НАП, за да бъдат унищожени или отново вкарани в обръщение, ако това е възможно.

За оръжията, принадлежащи на структурите на МВР и МО няма налична информация в информационните масиви на МВР, тъй, като дейностите с тях се контролират от самите администрации по определен ред. Затова, когато предмет на кражба е оръжие, принадлежащо на тези структури е изключително трудно то да бъде идентифицирано.

В някои случаи, извършителите на кражбата или този, който е придобил противозаконно оръжие полагат усилия да заличат идентификационните данни за него, като заличат механично серийния номер от неговите компоненти и да нарушат следообразуващите повърхности – цев, затвор ударен механизъм, ударник, отражател, изхвъргач и други. Това те правят за да стане оръжието непроследимо, респективно – недоказуем е произходът му.

6.1.3 Сглобяване на оръжие от стандартни компоненти, придобити отделно една от друга

Възможно е огнестрелно оръжие да бъде асемблирано от съставни части, предназначени конструктивно за оръжия от един и същи вид и калибър.

Страната ни е крупен производител на стрелково въоръжение. Фабриците, в които оръжията се произвеждат в повечето случаи не са държавни структури. По тази причина собствениците им са отговорни да осигурят охрана на производствения процес и да предотвратят кражба на продукцията. Ако това се окаже неефективно, работещи във фабриките лица изнасят скрито компоненти на огнестрелни оръжия и впоследствие с тях може да се асемблира такова. При окомплектоването на оръжието с основни компоненти, то става годно да произведе изстрел, респективно следва да се счита за огнестрелно.

6.1.4 Произвеждане на нестандартно (самоделно) оръжие

Детайлите на огнестрелното оръжие могат да бъдат произведени при използване на технологии за обработка на метали (фиг. 1, фиг. 2). За тази цел са нужни металообработващи инструменти и машини и умения и познания в областта на обработката на металите.

Фиг. 1. Самоделно оръжие

Фиг. 2. Компоненти на самоделно оръжие

Легенда:

Фиг. 1. Фотоснимка на задържано в България самоделно огнестрелно оръжие, брандирано с търговския знак на марката „Taigus“. Източник: личен архив на автора – Чавдар Георгиев.

Фиг. 2. Деасемблирано самоделно огнестрелно оръжие, посочено във фиг. 1, изначално изработено като бойно. Източник: личен архив на автора – Чавдар Георгиев.

За производство на самоделни оръжия в някои страни от Европа се използват и нови технологии – 3D принтиране¹⁰. Отделни компоненти на оръжието в този случай се изработват чрез използване на триизмерни принтери (фиг. 3 и фиг. 4).

Фиг. 3. Триизмерен принтер

Фиг. 4. Продукция на триизмерен принтер

Легенда:

Фиг. 3. Фотоснимка на триизмерен принтер, установен при претърсване на помещения, ползвани от дружество, поддържащо звено за въоръжена самоохрана в Област Велико Търново. Източник: личен архив на автора – Чавдар Георгиев.

Фиг. 4. Фотоснимка на продукцията на триизмерен принтер, показан във фиг. 3. Източник: личен архив на автора – Чавдар Георгиев.

Възможно е също така за производство на оръжие да се използват общодостъпни предмети, необходими за бита и ежедневието – тръби, механизми от машини и други.

Често е необходимо за комплектуване на оръжие да бъдат изработени отделни компоненти – цев, затвор, затворен блок (основни, по смисъла на действащото законодателство). Останалите компоненти са в свободна продажба на пазара и са предназначени за подмяна при амортизиране или повреждане. За произвеждане на оръжия по описания начин, престъпния деец поръчва компонентите, които са в свободна продажба от производителя. Те се доставят чрез спедиция. Паралелно с това, в криминални работилници се произвеждат тези части, които са необходими, за да придадат качества на изделието като на огнестрелно оръжие. Произведените основни компоненти наподобяват в голяма степен оригиналните. За производството им се правят отливки от части на действително оръжие. В повечето случаи се имитира дори сериен номер на оръжие. Този начин на асемблиране на незаконни оръжия е известен като „80% WEAPON“ (фиг. 5). Икономически логично от гледна точка на престъпния деец е да се организира производство по описани начин на голям брой оръжия, тъй като това отнема голям паричен, организационен и материален ресурс. Така, за възвръщане на вложенията и за реализиране на печалба ще е необходимо на криминалния пазар да бъдат продадени множество идентични оръжия, произведени нелегално.

¹⁰ Виж по темата: статия в сайта на Европол [онлайн]. [прегледан на 22 август 2024]. Достъпен на: [Suspect arrested in Slovakia for spreading hate speech and 3D printed weapons manuals | Europol \(europa.eu\)](https://www.europol.europa.eu/press-releases/suspect-arrested-in-slovakia-for-spreading-hate-speech-and-3d-printed-weapons-manuals)

Фиг. 5. Незаконно произведено оръжие

Легенда:

Фиг. 5. Фотоснимка на незаконно оръжие, асемблирано от законно продавани компоненти (рамка и ударно-спускателен механизъм за пистолет GLOCK 17) и незаконно произведен затворен блок с цев. Оръжието е задържано при нелегален внос на ГКПП Капитан Андреево. Източник: личен архив на автора – Чавдар Георгиев.

2.2.4 Реактивиране на деактивирано огнестрелно оръжие

Деактивираното оръжие може да бъде повторно приведено в пригодност да произведе изстрел, чрез подмяна на компоненти или възстановяване на приведени в непригодност такива в процеса на деактивиране.

2.2.5 Фиктивно деактивиране

Режимът за деактивиране на огнестрелни оръжия в България е ненадежден от гледна точка на технически изисквания за привеждане в непригодност на оръжието. Нормативната база изисква извършване на манипулации, за които се счита, че са достатъчни да обезпечат нефункционалност на оръжието. Контрол по изпълнение на тази дейност се възлага на МВР, като в никой от етапите на деактивация не участва лично служител на ведомството. Техническото изпълнение е възложено на търговски субекти. Затова е възможно деактивирането да се извърши фиктивно или въобще да не бъде подложено оръжието на тази процедура. В края на деактивацията, дружеството, което е деактивирало оръжие представя в полицията протокол, който служи като основание да бъде отчислено оръжието от отчет.

2.2.6 Конвертиране на неогнестрелно оръжие в огнестрелно

Неогнестрелното оръжие може да бъде преработено в огнестрелно. Възможно е да бъдат сменени компоненти, които да придадат нови качества на оръжието-да му се смени цевта с друга, произведена от подходящ здрав метал и да се осигури проходимост при еднакъв диаметър по цялото и протежение. По този начин оръжието от неогнестрелно, става огнестрелно.

Фиг. 6. Струг

Фиг. 7. Преса

Фиг. 8. Стяга

Фиг. 9. Незаконно самоделно оръжие, декомплектвано

Фиг. 10. Комплектовано незаконно оръжие

Легенда:

Фиг. 6. Фотоснимка на струг, използван за производство на детайли за самоделни огнестрелни оръжия, иззет от криминална работилница в Пловдив. Източник-личен архив на автора – Чавдар Георгиев.

Фиг. 7. Фотоснимка на преса, използвана за производство на детайли за самоделни огнестрелни оръжия и повторно снаряжаване на боеприпаси (reload), иззета от криминална работилница в Пловдив. Източник-личен архив на автора – Чавдар Георгиев.

Фиг. 8. Фотоснимка на стяга (менгеме), използвана за производство на детайли за самоделни огнестрелни оръжия, иззета от криминална работилница в Пловдив. Източник-личен архив на автора – Чавдар Георгиев.

Фиг. 9. Фотоснимка на декомплектвано незаконно самоделно оръжие. Подменена е цевта на неогнестрелно оръжие Zoraki M906 с цев за огнестрелно оръжие. Оръжието е задържано при нелегален внос на ГКПП Капитан Андреево. Източник-личен архив на автора – Чавдар Георгиев.

Фиг. 10. Фотоснимка на комплектовано незаконно самоделно оръжие. Подменена е цевта на неогнестрелно оръжие Zoraki M906 с цев за огнестрелно оръжие. Оръжието е задържано при нелегален внос на ГКПП Капитан Андреево. Източник-личен архив на автора – Чавдар Георгиев.

Фиг. 11. Пистолет Zoraki 917

Фиг. 12. Преработено оръжие

Фиг. 13. Компоненти на преработено оръжие

Легенда:

Фиг. 11. Газ-сигнален пистолет "Zoraki 917" – декомпозиран вид. Снимка – архив на автора.

Фиг. 12. Конвертирано от газ-сигнално в бойно оръжие на основа на Zoraki 917. Снимка- Rolf T. Hallauer, Federal Criminal Police, Switzerland, Focal Point Firearms.

Фиг. 13. Деасемблирано газ-сигнално оръжието, посочено във фиг. 2, преработено в бойно, чрез подмяна на основни компоненти. Снимка: Rolf T. Hallauer, Federal Criminal Police, Switzerland, Focal Point Firearms.

2.3 Маршрути за трафик на оръжия, идентифицирани от правоохранителните и правоприлагащи органи в Европа

Режимът за контрол над придобиването и носенето на газ-сигнални и пневматични оръжия е различен в отделните държави в Европа. В България той е изключително либерален. Приобретателят следва да е пълнолетен гражданин на страна – членка на Европейския съюз. След придобиване се дължи уведомяване на органите на МВР за български граждани и спазване на националното законодателство от граждани на ЕС. Това дава възможност за лесно придобиване на неогнестрелни оръжия в България. Впоследствие, част от неогнестрелните оръжия се изнасят незаконно към страни от Западните Балкани, където в криминални работилници се преработват в бойни. Така приготвени, по контрабандни канали, оръжията преминават в страни от Западна Европа и Скандинавия, където се реализират на криминалния пазар, предимно сред диаспорите на хора от Източна Европа, Азия и бивши съветски републики.

Балканите с оглед на географското си положение съставляват една от основните кръс-топътни точки, през които по необходимост преминава незаконният трафик на оръжия. Близката история на региона благоприятства такъв трафик. Разпадът в началото на 90-те години на миналия век на Югославия в резултат на динамични обществени и геополити-чески процеси създаде страните от Западните балкани – Сърбия, Босна и Херцеговина, Черна гора, Северна Македония, Косово и Хърватска. Към страните от региона се числи и Албания.

Нововъзникналите държави наследиха тежко следвоенно наследство. На територия-та на Западните балкани до разпада на Югославия се водеха сражения между множество враждуващи социални фракции на национален принцип. Във време на война, населението придобива големи количества оръжия, които използва за самоохрана и за участие във воен-ни или враждебни по отношение на противници действия. Същевременно, при възниква-нето на новите държави, бяха прегрупирани и новоучредени държавни военни сили-армии на страните. Военното имущество и живата сила на армейските формирования бе поделе-но помежду нововъзникналите държави на принципи, непонятни за останалата част на тре-

можно наблюдаващият процесите Европейски континент. Така, голяма част и от армейското въоръжение остана всред населението безотчетно. Държавите, възникнали след разпада на Югославия практически нямат реален поглед къде се намира голяма част от въоръжението на армията на бивша Югославия. Ето защо, правоохранителната общност на Европа счита региона на Западните Балкани за една от критичните точки, от които изхожда в голяма степен незаконния трафик на оръжия.

По аналогичен начин стои въпросът и с оръжията, произхождащи от Украйна. След нахлуването на Русия в Украйна, украинското правителство подготви населението на страната за самоотбрана. Сили на армията на Украйна раздадоха на жителите на градовете дългоцебно и късоцебно нарезно оръжие за използване при отбрана от атаките на руската армия. Отделно, при водене на боевете и придвижването на фронтовата линия, множество оръжия и от двете и страни бяха пленявани. С оглед динамиката на военните действия се оказа невъзможно регистрирането на плененото въоръжение и голяма част от него бе използвано като разменна ценност.

При последователното завземане на градове в Украйна от руската армия, в страните от Европа мигрираха солидни криминални структури от градовете, попаднали под окупация. Със себе си, престъпните групи взеха своята организация и методи на действие и ги пренесоха в новите места, в които се заселиха. Изградиха контрабандни канали, за което бяха улеснени от позитивното отношение на държавите в Европа към бягащите от войната украинци.

Фиг. 14. Контрабанден маршрут през Турция към Европа

Фиг. 15. Контрабанден маршрут от страни от Западни Балкани и Украйна към Европа

Легенда:

Фиг. 14. Маршрут на движение на преработени в бойни газ-сигнални оръжия с произход – Турция и крайна дестинация – страните от Европа. Карта: личен архив на Чавдар Георгиев.

Фиг. 15. Маршрути на движение на незаконно оръжие към Европа, произхождащо от Украйна и Западни Балкани към страните от Европа. Карта: личен архив на Чавдар Георгиев.

2.4 Идентифицирани начини за контрабанда на оръжие

Към момента са идентифицирани следните начини за контрабанда на оръжие:

- 1) Пренасяне през гранични пунктове от пътници, пътуващи със собствени или фирмени превозни средства по маршрути, съвпадащи с трафика на оръжие.
- 2) Пренасяне при нелегално преминаване извън определените за това места. Така се пренасят оръжия през „зелена граница“ и по вода (по море и проходими реки), с леки плавателни съдове, които могат да акостират извън пристанища.

- 3) Пренасяне на оръжия, укрита в непридружен багаж от транспортни компании, превозващи пътници.
- 4) Пренасяне през необозначени за преминаване места чрез използване на малки летателни средства-дронове, радиоуправляеми авиомодели и ултра лека авиация – мотоделтапланери, мотопарапланери, леки самолети и др.
- 5) Изпращане с трансгранични колетни и пощенски пратки. Често оръжията се изпращат в различни пратки, разглобени на съставните им част.
- 6) Контрабанда чрез контейнерна спедиция;

За заплащане на доставките често се използват системи за безналично заплащане (Paypal, Money gram) и „Хавала“¹¹. За договаряне на доставките се използва т.нар. „Черна мрежа“ (Dark web).

2.5 Взаимодействие срещу трафика на оръжия

Съвсем логично, държавите в Европа са идентифицирали криминогенните фактори и водят мониторинг над движението на незаконни оръжия, в това число и в контекста на възможна терористична заплаха.

Европол подпомага информационно, технологично и организационно държавите в противодействието на трафик на оръжия¹². Организацията е създала аналитични проекти, покриващи информационно основните идентифицирани от Европейската комисия проявени форми на тежка и организирана престъпна дейност – приоритети. Един от приоритетите, изведени от Комисията е борбата с незаконни дейности, свързани с оръжия и експлозиви. За по-добра координация между страните, представени като оперативни партньори в Европол, там действа аналитичен проект „Оръжия и експлозиви“ (AP „Firearms and explosives“). Държавите обменят оперативна информация по изградения и модерирания в организацията криптиран канал за обмен SIENA. Информацията, обменяна по този начин е предмет на анализ за проследяване на развитието на заплахата, произтичаща от незаконни дейности с оръжия и експлозиви. При необходимост, Европол изготвя и предоставя на правоохранителните и правоприлагащите органи доклади за съвпадение (crossmatch report), за да бъдат насочени в правилната посока активни разследвания, за да има по-сериозен ефект прекъсването и неутрализирането на тежка и организирана трансгранична престъпна дейност.

ЕМПАСТ (аббревиатура на European Multidisciplinary Platform Against Criminal Threats – Европейска мултидисциплинарна платформа срещу криминални заплахи) е инициатива в областта на сигурността, ръководена от държавите-членки на ЕС, за идентифициране, приоритизиране и справяне със заплахите, породени от организирана и тежка международна престъпност^{13, 14}. ЕМПАСТ работи в четиригодишни цикли (SOCTA)^{15, 16}. Това е мултидисциплинарна платформа за сътрудничество на държавите членки, подкрепяна от всички ин-

¹¹ Йорданова, Г. (2023). „Хауала. Типологии за изпирание на пари и финансиране на тероризъм и пролиферация“. София: Изд. „Библиотека „Сигурност“.

¹² Европол. [онлайн]. [прегледан на 22 август 2024]. Достъпен на: [Illicit firearms trafficking | Europol \(europa.eu\)](https://www.europol.europa.eu/illegal-firearms-trafficking)

¹³ Европол. [онлайн]. [прегледан на 22 август 2024]. Достъпен на: [EU Policy Cycle – EMPACT | Europol \(europa.eu\)](https://www.europol.europa.eu/eu-policy-cycle-empact)

¹⁴ Европейската комисия. [онлайн]. [прегледан на 22 август 2024]. Достъпен на: [EMPACT fighting crime together – European Commission \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/empact/empact_fighting_crime_together_en).

¹⁵ Европейската комисия. [онлайн]. [прегледан на 22 август 2024]. Достъпен на: data.europa.eu

¹⁶ Европол. [онлайн]. [прегледан на 22 август 2024]. Достъпен на: [European Union Serious and Organised Crime Threat Assessment \(SOCTA\) 221 | Europol \(europa.eu\)](https://www.europol.europa.eu/european-union-serious-and-organised-crime-threat-assessment-socta-221)

ституции, органи и агенции на ЕС (като Европол, Frontex, Евроюст, CEPOL, OLAF, EU-LISA, EFCA и други). Асоциирани са и трети държави, международни организации и други публични и частни партньори. Европейската комисия за реализация на циклите, осъществява следните активности:

- 1) предоставя финансова подкрепа за дейностите по ЕМРАСТ. Доколкото в оперативните дейности се включват множество представители на правоохранителните и правоприлагащи общности, това генерира разходи за държавите, голяма част от които се покриват или реимбурсират от бюджета на Европейския съюз.
- 2) председателства заседанието за определяне на „многогодишния стратегически план“ (MASP). По време на заседанието се определя посоката на развитие на оперативните планове за действие през време на всеки предстоящ 4 годишен период.
- 3) участва в оперативните планове за действие (ОПД) и заседанията на националните координатори на ЕМРАСТ (НЕК). По време на такива заседания се обсъжда възможното и необходимо взаимодействие между приоритетните линии, изграждащи мултидисциплинарната платформа.
- 4) координира стратегическата цел, свързана с „външното измерение“ на ЕМРАСТ.
- 5) подкрепя координираните действия и текущите инициативи по ЕМРАСТ, като например общия отговор на тежката и организираната престъпност, свързана с войната в Украйна.

Една от приоритетните области, за повлияването на които работи платформата е тази, свързана с оръжията (ЕМРАСТ, priority „Firearms“). В рамките на приоритетната област, се провеждат координирани усилия и дейности, планираните в годишните и многогодишните планове за действие, насочени към редуциране на заплахата от незаконни оръжия. Дейностите се ръководят от лидери и сълидери (държави и правоприлагащи институции, представени от представители). Във всяка дейност, съответната държава заявява лидерство, участие, подкрепа или неучастие в зависимост от регионалните необходимиости за взаимодействие, финансиране и поддръжка-информационна и/или логистична.

III. ИЗВОДИ И ЗАКЛЮЧЕНИЯ

С оглед констатираните причини, благоприятстващи трафика на огнестрелни оръжия, необходимо и възможно е да бъдат предприети съответстващи на опасността мерки, ограничаващи нейния интензитет, както следва.

- 1) Необходимо е да се поддържа високо ниво на комуникация на правоприлагащите и правоохранителни органи на засегнатите от феномена държави. При комуникацията, следва да се отчитат геостратегическия и национален интерес на всяка от тях. Тя следва да се осъществява съобразно регламентите за обмен на информация, но и в дух на взаимно уважение между партньорите на принципа, че няма големи и малки „съотборници“, всеки е еднакво важен. Взаимна критика между партньори е контрапродуктивна и винаги-демотивираща и водеща до пасивност в „отбора“.
- 2) Държавите следва да бъдат поощрявани да ориентират националното си законодателство към редуциране на възможностите за самовъзпроизвеждане на организирана престъпна дейност и към възпрепятстване на способностите криминалните структури да придобиват и да осъществяват трафик на оръжия. Конкретно за България, препоръчително е да бъде променен режимът за контрол на неогнестрелни оръжия. Нужно е да бъде въведен разрешителен режим, при който приобретателят предварително да кандидатства за авторизация за придобиване на неогнестрелно оръжие.

- 3) Необходимо е също така да бъдат популяризирани усилията на общността от експерти, осъществяващи дейности против трансграничния трафик на оръжия. Целева група за популяризиране на усилията им следва да бъдат правоприлагащите и правоохранителни общности на държавите.
- 4) Необходимо е да се популяризира и утвърждава мултидисциплинарния подход при решаването на стратегически, тактически и оперативни задачи, насочени към редуциране на опасността, генерирана от незаконни дейности, свързани с оръжия. В противодействието на престъпността по линията участие със свои компетентности и правомощия взимат различни по вид правоприлагащи и правоохранителни органи на държавите (полицейски структури, митница, следствени органи, прокуратура, съд, данъчни власти и други). Само чрез общи координирани усилия на различните държавни структури, противодействието на заплахите, свързани с оръжия би било успешно в степента, в която гражданите на страните от Европа очакват.

Библиография

Пушкарлова, И. (2018) *Видове престъпни сдружения и критерии за тяхното разграничение в съдебната практика*. Сп. Общество и право, бр.9-10, с. 1.

Йорданова, Г. (2023). „Хауала. Типологии за изтиране на пари и финансиране на тероризъм и пролиферация“. София: Изд. „Библиотека „Сигурност“.

Европол. [онлайн]. [прегледан на 22 август2024]. Достъпен на: [Illicit firearms trafficking | Europol \(europa.eu\)](https://www.europol.europa.eu/illicit-firearms-traffic)

Европол. [онлайн]. [прегледан на 22 август2024]. Достъпен на: [EU Policy Cycle – EMPACT | Europol \(europa.eu\)](https://www.europol.europa.eu/eu-policy-cycle)

Европейската комисия. [онлайн]. [прегледан на 22 август2024]. Достъпен на: [EMPACT fighting crime together – European Commission \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/empact/).

Европейската комисия. [онлайн]. [прегледан на 22 август2024]. Достъпен на: data.europa.eu

Европол. [онлайн]. [прегледан на 22 август2024]. Достъпен на: [European Union Serious and Organised Crime Threat Assessment \(SOCTA\) 221 | Europol \(europa.eu\)](https://www.europol.europa.eu/serious-and-organised-crime-threat-assessment)

PATHWAYS FOR SMUGGLING IN FIREARMS ACROSS COUNTRIES IN EUROPE. COUNTERMEASURES OF LAW ENFORCEMENT ENTITIES AND ORGANISATIONS

Chavdar Georgiev¹⁷

Abstract: Europe stands at a civilization-al crossroads. Heterogeneous societies make up the countries of the continent. Military conflicts are developing next to the continent. Organized crime has also developed, and in favor of domination, it was supplied with weapons.

Countries on the continent control weapons-related activities differently. This is a gap

used by crime to obtain weapons. At the same time, in response to threats, countries are coordinating efforts to reduce their intensity.

Keywords: ammunition, arms conversion, components for weapons, Europol, European Commission, trafficking in weapons, firearms.

¹⁷ Deputy Director of the "Inspectorate" Directorate at the Ministry of Interior, e-mail: ChGGeorgiev@mvr.bg